

УДК 378:004+811.11

О.А. Зимовець,
викладач

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

СКЛАД ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ)

У статті розглядається проблема визначення складу професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін на початку ХХІ століття. Автор пропонує визначення поняття "професійні уміння вчителя гуманітарних дисциплін в інформаційному суспільстві", уточнює склад професійних умінь з огляду на завдання гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства та деталізує їх зміст на прикладі вчителя іноземних мов.

Кожен етап у розвитку суспільства висуває свої вимоги щодо спеціаліста-професіонала, і особливо вчителя, оскільки саме він готує підрастаюче покоління до життя та вирішення різноманітних завдань, яке дане суспільство ставить перед особистістю. Початок ХХІ століття характеризується як перехід від індустріального до інформаційного суспільства, яке висуває додаткові вимоги до сучасного вчителя, зокрема здатність орієнтуватись у зростаючому обсязі інформації, володіння інформаційною культурою, вміння використовувати сучасні інформаційні технології в навчально-виховній діяльності, схильність до інноваційної діяльності тощо. Тому з'являється потреба в уточненні складу професійних умінь майбутніх учителів, зокрема вчителів гуманітарних дисциплін (далі – ГД) з огляду на вимоги інформаційного суспільства.

Проблема визначення складу професійних умінь майбутніх учителів висвітлена в роботах багатьох дослідників: Н.В. Кузьміної, В.О. Сластьоніна, О.А. Абдуліної, А.К. Маркової, К.К. Платонова, С.І. Кисельгофа, Л.Ф. Спіріна, О.І. Бульвінської, М.Н. Атанова, О.А. Острянької, О.А. Дубасенюк та ін. Деякі аспекти формування професійних умінь окремих гуманітарних дисциплін висвітлені в роботах О.М. Семеног, Р.І. Антонюк, Л.І. Орехової (українська мова), А.А. Будди, Т.О. Скрябіної, А.М. Старевої (історія), Ю.І. Пасова, К.І. Саломатова, В.О. Калініна, В.В. Баркасі (іноземні мови), М.М. Букача, Н.А. Сегеди, В.А. Волкової (музика) та ін. Проте, можемо констатувати, що на даний час немає комплексної системи професійних умінь майбутніх учителів ГД, яка би враховувала усі аспекти професійної діяльності учителя ГД в умовах інформаційного суспільства. Отже, **мета статті** – визначити склад професійних умінь, необхідних майбутнім учителям гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства та деталізувати їх зміст на прикладі учителя іноземних мов.

У наших попередніх публікаціях ми виділили три рівні завдань, які повинні вирішувати вчителі ГД на сучасному етапі: загальнопедагогічний, гуманітарно орієнтований та предметно-методичний. *Загальнопедагогічний* рівень завдань сучасного вчителя ГД є спільним для всіх учителів незалежно від профілю і відображає соціальне замовлення щодо підготовки підрастаючого покоління в цілому. *Гуманітарно орієнтований* рівень завдань вчителя ГД охоплює спільні функції всіх учителів-гуманітаріїв і пов'язаний з реалізацією вимог гуманітаризації та гуманізації освіти. *Предметно-методичний* рівень завдань вчителя ГД має вузькопрофільний характер і є специфічним для кожної конкретної гуманітарної дисципліни. Він охоплює комплекс навчальних завдань, який стоїть перед учителем даного предмету [1].

Опираючись на дослідження Н.В. Кузьміної, С.І. Кисельгофа, В.О. Сластьоніна, О.А. Острянької та ін. щодо сутності поняття "професійно-педагогічні уміння" та відповідно до завдань, зазначених вище, ми визначили **професійні вміння вчителя ГД в інформаційному суспільстві** як *володіння гнучкою системою усвідомлених, цілеспрямованих, взаємопов'язаних розумових і практичних дій, які дозволяють учителю ГД успішно виконувати навчально-виховні функції на загальнопедагогічному, гуманітарно орієнтованому та предметно-методичному рівнях, використовуючи традиційні та інноваційні технології, у т.ч. інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), в умовах, що змінюються.*

При створенні системи професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів ГД в якості базового критерію ми виділили етапи формування умінь, які співвідносяться з виділеними нами рівнями завдань учителя ГД. На кожному етапі вчителю ГД потрібно володіти сукупністю умінь, які ми визначили як "клас професійних умінь учителя ГД". Термін "клас" є, на нашу думку, найбільш адекватним терміном для визначення поступового характеру оволодіння уміннями, оскільки "клас" (лат. *classis* – розряд) – це "1) сукупність однорідних предметів чи явищ із спільними істотними ознаками; 2) розряд, підрозділ як одиниця класифікації в різних науках, галузях діяльності; 3) міра якості, ступінь, рівень чогось; кваліфікація" [2: 335].

Таким чином, ми поділили **професійні уміння вчителя ГД на 3 класи:**

I клас умінь – уміння, спрямовані на вирішення загальнопедагогічних завдань учителів незалежно від профілю, які ми назвали *загальнопедагогічними* уміннями;

II клас умінь – уміння, спрямовані на вирішення завдань, специфічних для всіх учителів гуманітарного профілю, які ми визначили як *гуманітарно орієнтовані* уміння;

III клас умінь – уміння, спрямовані на вирішення методичних завдань, характерних для вчителя конкретної гуманітарної дисципліни, які ми пропонуємо назвати *предметно-методичними* уміннями.

Кожен клас умінь включає певні групи вмінь, які доцільно класифікувати за компонентами педагогічної діяльності вчителя, оскільки даний критерій, на нашу думку, найбільш повно відображає сутність педагогічної діяльності сучасного вчителя.

Опираючись на дослідження вчених, які досліджували структуру діяльності вчителя (Н.В. Кузьміної, В.О. Сластьоніна, О.І. Бульвінської, О.А. Дубасенюк [3-6] та ін.), ми виділили наступні *групи професійних умінь*, які класифіковано за *компонентами педагогічної діяльності*:

- 1) гностичні – уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності;
- 2) проєктувальні – уміння, пов'язані з постановкою стратегічних задач та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків;
- 3) конструктивні – уміння, пов'язані з формулюванням тактичних задач та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу;
- 4) організаторські – уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності;
- 5) комунікативні – уміння, пов'язані з встановленням відносин та здійсненням педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками.

Крім того, ми погоджуємось з деякими дослідниками (зокрема, О.А. Абдуліною), які виділяють так звані "наскрізні" *інтегральні уміння* – уміння, які є складовими частинами всіх груп умінь [7: 79]. Оскільки головними рисами інформаційного суспільства є широке використання ІКТ та інноваційний характер діяльності, такими інтегральними вміннями ми вважаємо *інформаційно-практичні вміння*, під якими розуміємо вміння використовувати ІКТ у професійній діяльності вчителя та які включають у себе два компоненти: суто інформаційний (пов'язаний з аналізом та відбором інформації) та прикладний (пов'язаний з практичним використанням інформації, представленої засобами ІКТ) [8: 107]. Ми вважаємо дані вміння інтегральними, оскільки вони входять у склад кожного компоненту педагогічної діяльності, як буде показано нижче.

Таким чином, враховуючи класи та групи професійних умінь майбутніх учителів ГД, спробуємо уточнити склад професійних умінь майбутніх учителів ГД в умовах інформаційного суспільства. Додамо, що при визначенні складу гуманітарно орієнтованих умінь, окрім досліджень, зазначених вище, ми опирались також на концепцію гуманітарної освіти України [9] та дослідження А.П. Вірковського [10: 120-121], при визначенні складу предметно-методичних умінь учителів ІМ – на дослідження Ю.І. Пасова [11], а при визначенні складу інформаційно-практичних умінь – на дослідження Л.Ф. Панченко [12: 43-48].

Тож, *клас загальнопедагогічних умінь* включає в себе наступні *групи* вмінь:

1) *гностичні вміння* (уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності для вирішення загальнопедагогічних завдань в умовах інформаційного суспільства), до складу яких входять уміння осмислювати основні загальнопедагогічні завдання вчителя в умовах інформаційного суспільства, прогнозувати вплив методів та засобів навчання на окремих учнів і колектив у цілому, аналізувати результати навчально-виховної діяльності тощо;

2) *проєктувальні вміння* (уміння, пов'язані з постановкою стратегічних задач та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків для вирішення загальнопедагогічних завдань в умовах інформаційного суспільства), які складаються з умінь усвідомлювати перспективні тенденції розвитку психолого-педагогічної науки в умовах інформаційного суспільства та проєктувати навчальну інформацію, власну діяльність та діяльність учнів з огляду на ці тенденції, складати тематичні та календарні плани навчально-виховної роботи, планувати власну самоосвітню діяльність на тривалий термін тощо;

3) *конструктивні вміння* (уміння, пов'язані з формулюванням тактичних задач та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу для вирішення загальнопедагогічних завдань в умовах інформаційного суспільства), які включають уміння конструювати педагогічні поняття на основі аналізу психолого-педагогічної літератури, виділяти їх категорійні ознаки, створювати власні дидактичні матеріали для проведення різних форм організації навчання та виховання тощо;

4) *організаторські вміння* (уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності для вирішення загальнопедагогічних завдань в умовах інформаційного суспільства), які містять уміння організовувати різні форми та методи навчально-виховної роботи, правильно

організувати інформацію в процесі її презентації та опрацювання як на уроці, так і в процесі позакласної виховної роботи тощо;

5) *комунікативні вміння* (уміння, пов'язані з встановленням відносин та здійсненням педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками для вирішення загальнопедагогічних завдань в умовах інформаційного суспільства), до яких ми відносимо вміння формулювати власне ставлення до різних педагогічних концепцій і теорій, оцінювати їх ефективність для вирішення комунікативних задач в умовах інформаційного суспільства, уміти вислухати, сприйняти та віднестись з повагою до думок колег, батьків, колективу та окремих учнів тощо;

б) *інформаційно-практичні (інтегральні) вміння* (уміння, пов'язані з комплексним використанням ІКТ у межах кожного компонента педагогічної діяльності для вирішення загальнопедагогічних завдань в умовах інформаційного суспільства), які передбачають:

- а) *гностичний компонент (ГК)* – уміння аналізувати інформацію, представлену засобами ІКТ (електронні підручники, довідники, енциклопедії, Інтернет-ресурси з психолого-педагогічної тематики, тощо), аналізувати дидактичний та виховний вплив засобів ІКТ на якість знань та вмінь учнів, аналізувати уроки з використанням ІКТ тощо;
- б) *проектувальний компонент (ПК)* – уміння ставити стратегічні задачі щодо використання ІКТ у навчально-виховному процесі та планувати навчально-виховну діяльність з використанням ІКТ на рівні курсу навчання та циклу уроків, спрямовану на формування інформаційної культури та загальних умінь і навичок учнів тощо;
- в) *конструктивний компонент (КК)* – уміння планувати педагогічну діяльність на рівні окремого уроку та виховного заходу, добирати інформацію та розробляти навчальні матеріали з метою формування інформаційної культури та загальних умінь і навичок учнів, планувати самостійну роботу учнів з використанням ІКТ тощо;
- г) *організаційний компонент (ОК)* – уміння організувати навчальну інформацію, власну діяльність та діяльність учнів з використанням ІКТ з метою формування їх інформаційної культури та загальних умінь і навичок тощо;
- д) *комунікативний компонент (КМК)* – уміння здійснювати педагогічне спілкування з учнями, колегами, батьками з використанням ІКТ в урочний та позаурочний час (ведення Інтернет-щоденників, листування по електронній пошті, використання чатів з навчально-виховною метою) тощо.

Клас гуманітарно орієнтованих умінь включає в себе наступні *групи* умінь:

1) *гностичні вміння* (уміння, пов'язані із аналізом інформації та навчально-виховної діяльності для вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства), які включають уміння осмислювати сутність гуманітаризації та гуманізації навчання, орієнтуватися серед гуманітарно-орієнтованих технологій навчання (особистісно-орієнтованих технологій, технологій творчого розвитку особистості тощо), аналізувати власну діяльність та діяльність своїх колег з точки зору досягнення цілей гуманітаризації та гуманізації освіти тощо;

2) *проектувальні вміння* (уміння, пов'язані з постановкою стратегічних задач та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків для вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства), до складу яких входять уміння формулювати провідні цілі навчально-виховної роботи, спрямовані на реалізацію завдань гуманітаризації та гуманізації освіти, моделювати зміст, форми, методи та засоби навчально-виховної роботи з огляду на формування особистості учня тощо;

3) *конструктивні вміння* (уміння, пов'язані з формулюванням тактичних задач та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу для вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства), які містять уміння формулювати цілі та завдання педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу з урахуванням завдань гуманізації та гуманітаризації освіти, конструювати систему різноманітних форм, методів та прийомів організації гуманістичного виховання, складати план навчально-виховного заходу, спрямованого на формування гуманістичного ідеалу тощо;

4) *організаторські вміння* (уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності для вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства), до яких відносяться уміння організувати різні форми та методи навчально-виховної роботи з огляду на вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти, створювати організаційно-педагогічні умови, що сприяють розвитку гуманістичного ідеалу учнів, ціннісних орієнтацій тощо;

5) *комунікативні вміння* (уміння, пов'язані з встановленням відносин та здійсненням педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками для вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства), які складаються з умінь формулювати власне відношення до різних педагогічних концепцій і теорій, оцінювати їх ефективність для

вирішення комунікативних задач з урахуванням завдань гуманізації та гуманітаризації освіти, стимулювати інтерес учнів до духовно-моральних цінностей тощо;

б) *інформаційно-практичні (інтегральні)* вміння (уміння, пов'язані з комплексним використанням ІКТ в межах кожного компоненту педагогічної діяльності для вирішення завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства), які включають в себе:

- а) *гностичний компонент (ГК)* – уміння аналізувати інформацію стосовно проблем гуманістичного виховання учнів, формування їх творчих здібностей, представлену засобами ІКТ; аналізувати засоби ІКТ з точки зору їх особистісно орієнтованої спрямованості, індивідуалізації та диференціації навчання тощо;
- б) *проектувальний компонент (ПК)* – уміння ставити стратегічні задачі щодо використання ІКТ у навчально-виховному процесі, планувати навчально-виховну діяльність з використанням ІКТ на рівні курсу навчання та циклу уроків з урахуванням завдань гуманізації та гуманітаризації освіти тощо;
- в) *конструктивний компонент (КК)* – уміння планувати педагогічну діяльність на рівні окремого уроку та виховного заходу, добирати інформацію та розробляти навчальні матеріали з урахуванням завдань гуманізації та гуманітаризації освіти засобами ІКТ тощо;
- г) *організаційний компонент (ОК)* – уміння організувати навчальну інформацію, власну діяльність та діяльність учнів, спрямовану на формування духовних цінностей, самоосвіти, саморозвитку, соціокультурного та полікультурного виховання з використанням ІКТ тощо;
- д) *комунікативний компонент (КМК)* – уміння встановлення демократичних відносин з учнями, колегами, батьками використовуючи можливості ІКТ для здійснення спілкування в дусі гуманістичної спрямованості тощо.

З огляду на мету нашої статті *клас предметно-методичних умінь* розглянуто нами більш детально та представлено в таблицях 1, 2.

Таблиця 1.

Склад предметно-методичних умінь учителя гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства (на прикладі вчителя іноземної мови)

№ п/п	Клас професійних умінь Групи професійних умінь	Предметно-методичні уміння
1.	<i>Гностичні уміння (уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності для вирішення методичних завдань учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства)</i>	1) осмислювати основні методичні завдання учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства; 2) аналізувати та оцінювати методичну літературу, навчальні програми, підручники, посібники з ІМ; 3) орієнтуватися серед останніх методик та стратегій навчання ІМ виходячи із вимог інформаційного суспільства; 4) прогнозувати ефективність тієї чи іншої методики викладання ІМ виходячи із вікових та індивідуально-типологічних особливостей класу, групи, окремого учня; 5) прогнозувати вплив методів та засобів навчання ІМ на окремих учнів і колектив у цілому; 6) аналізувати результати навчально-виховної діяльності з ІМ, співвідносити їх з поставленою метою; 7) аналізувати ефективність методів, прийомів, засобів, які використовувались у навчально-виховної діяльності з ІМ; 8) визначати недоліки і помилки в здійсненні навчально-виховної діяльності з ІМ, бачити їх причини та методи усунення; 9) аналізувати педагогічну діяльність колег з ІМ; 10) вести дослідницьку діяльність з методики викладання ІМ: вміти написати статтю, методичні рекомендації, підготувати доповідь на наукову конференцію з методики викладання ІМ. 11) створювати власні технології навчання ІМ інноваційного типу, виходячи із останніх тенденцій у викладанні ІМ.
2.	<i>Проектувальні уміння</i>	1) усвідомлювати перспективні тенденції розвитку методики викладання ІМ в умовах інформаційного суспільства та

	<i>(уміння, пов'язані з постановкою стратегічних задач та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків для вирішення методичних завдань учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства)</i>	<p>проекувати навчальну інформацію, власну діяльність та діяльність учнів з огляду на ці тенденції;</p> <p>2) планувати навчально-виховну діяльність з ІМ виходячи із вікових та індивідуально-типологічних особливостей учнів, їх відношення до ІМ, рівня володіння іншомовною культурою;</p> <p>3) добирати найбільш ефективні форми, методи та засоби навчання ІМ;</p> <p>4) складати тематичні та календарні плани з ІМ;</p> <p>5) планувати роботу гуртків та тижнів ІМ;</p> <p>6) формулювати систему навчально-виховних завдань з ІМ у роботі з колективом, включаючи самостійну та індивідуальну роботу з окремими учнями.</p>
3.	Конструктивні уміння <i>(уміння, пов'язані з формулюванням тактичних задач та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу для вирішення методичних завдань учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства)</i>	<p>1) формулювати цілі та завдання педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу з ІМ;</p> <p>2) складати поурочні плани та плани виховних заходів з ІМ;</p> <p>3) обирати методи, прийоми, засоби для конкретного навчально-виховного заходу з ІМ з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуально-типологічних особливостей учнів;</p> <p>4) добирати оптимальну інформацію, створювати власні дидактичні матеріали з ІМ;</p> <p>5) адаптувати навчальний матеріал до рівня ЗУН учнів в процесі підготовки до уроку з ІМ;</p> <p>6) планувати систему завдань у навчально-виховної діяльності з ІМ з урахуванням завдань індивідуалізації та диференціації навчання.</p>
4.	Організаторські уміння <i>(уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності для вирішення методичних завдань учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства)</i>	<p>1) організувати різні форми навчально-виховної роботи, опираючись на знання останніх тенденцій у викладанні ІМ;</p> <p>2) правильно організувати інформацію з ІМ в процесі її презентації та опрацювання в різних режимах роботи;</p> <p>3) організувати конкретні види роботи, пов'язані зі специфікою навчання ІМ (презентації та автоматизації лексичних одиниць, граматичних явищ, роботи над формуванням умінь аудіювання та говоріння тощо);</p> <p>4) враховувати індивідуальні та вікові особливості, рівень ЗУН в процесі організації діяльності на уроці ІМ;</p> <p>5) слідкувати за процесом виконання завдань з ІМ та вносити необхідні корективи в організацію навчального процесу;</p> <p>6) організувати поточний та підсумковий контроль за успішністю засвоєння навчального матеріалу з ІМ;</p> <p>7) раціонально організувати власну самоосвітню діяльність у галузі викладання ІМ з метою підвищення рівня методичних знань та професійних умінь.</p>
5.	Комунікативні уміння <i>(уміння, пов'язані з встановленням відносин та здійсненням педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками для вирішення методичних завдань учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства)</i>	<p>1) формулювати власне відношення до різних концепцій і теорій у викладанні ІМ;</p> <p>2) встановлювати демократичні відносини з учнями в процесі навчально-виховної діяльності з ІМ;</p> <p>3) визначати та розуміти психологічний стан класу, групи, окремих учнів, бачити, яка допомога потрібна учням;</p> <p>4) прогнозувати поведінку учня як мовленнєвого партнера;</p> <p>5) чути та бачити помилки в комунікативній поведінці учня;</p> <p>6) оцінювати ситуацію спілкування, визначати приблизний рівень володіння мовленнєвими вміннями учнів;</p> <p>7) створювати комунікативні ситуації, підтримувати атмосферу спілкування в класному колективі на уроках та в процесі проведення позаурочної діяльності з ІМ;</p> <p>8) встановлювати та завершувати мовленнєвий контакт з учнями, регулювати поведінку учнів як мовленнєвого партнера на уроках ІМ;</p> <p>9) володіти різними засобами спілкування (паралінгвістичними,</p>

		екстралінгвістичними, кінесичними, проксемічними) у процесі викладання ІМ; 10) адаптувати своє мовлення на уроці ІМ таким чином, щоб, з одного боку, це була автентична мова, а з іншого – зрозуміла учням.
--	--	--

Таблиця 2.

Склад предметно-методичних інформаційно-практичних (інтегральних) умінь вчителя гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства (на прикладі вчителя ІМ)

№ п/п	Клас/ група професійних умінь Компонент педагогічної діяльності	<i>Предметно-методичні інформаційно-практичні (інтегральні) уміння</i> (уміння, пов'язані з комплексним використанням ІКТ в межах кожного компонента педагогічної діяльності для вирішення методичних завдань учителя ІМ в умовах інформаційного суспільства)
1.	гностичний компонент (ГК)	1) аналізувати педагогічні програмні засоби (ППЗ) та дидактичні матеріали, створені засобами ІКТ з ІМ; 2) аналізувати уроки та виховні заходи з ІМ, проведені з використанням ІКТ; 3) вести дослідницьку діяльність з методики викладання ІМ використовуючи засоби ІКТ;
2.	проектувальний компонент (ПК)	4) ставити стратегічні задачі щодо використання ІКТ у навчально-виховному процесі; 5) планувати навчально-виховну діяльність на рівні курсу навчання та циклу уроків з ІМ засобами ІКТ;
3.	конструктивний компонент (КК)	6) планувати педагогічну діяльність на рівні окремого уроку та виховного заходу з ІМ з використанням ІКТ; 7) добирати інформацію та розробляти навчальні матеріали з ІМ використовуючи засоби ІКТ;
4.	організаційний компонент (ОК)	8) організовувати навчальну інформацію з ІМ, власну діяльність та діяльність учнів з використанням ІКТ на уроках та позаурочних заходах з ІМ;
5.	комунікативний компонент (КМК)	9) здійснювати іншомовне спілкування з учнями засобами ІКТ; 10) здійснювати спілкування з колегами в навчально-методичних цілях з використанням ІКТ.

Запропонована система професійних умінь учителів ГД з урахуванням завдань гуманізації та гуманітаризації освіти в умовах інформаційного суспільства висуває і нові вимоги до процесу професійної підготовки майбутніх учителів ГД. Проведене нами опитування серед 120 учителів ГД ЗОШ України показало, що найбільш проблемною групою умінь виявились інформаційно-практичні. Незважаючи на те, що майже 90% учителів вважають дану групу умінь однією з найважливіших на сучасному етапі, тільки 8% учителів оцінили свій рівень сформованості даних умінь як високий, 57% як середній та 35% як низький. Це свідчить про необхідність формування даної групи умінь у комплексі з усіма іншими групами професійних умінь майбутніх учителів ГД у процесі як загальнопедагогічної, так і методичної підготовки. Таким чином, перспективою дослідження є створення відповідної моделі формування професійних умінь майбутніх учителів ГД, чому будуть присвячені наші подальші публікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Зимовець О.А. Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у контексті реалізації завдань інформатизації освіти // Молодь та соціально-інформаційні проблеми суспільства: 36. матеріалів IV Міжвузівської студентської наукової конференції. (м. Умань, 12 квітня 2008 р.) / Редкол. В.М. Дякон (голова) та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – С. 254-256.
2. Сучасний тлумачний словник української мови: 50 000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Харків: ВД "ШКОЛА", 2006. – 832 с.
3. Кузьміна Н.В. Психологическая структура деятельности учителя. – Гомель: Изд-во Гомельского, гос. ун-та, 1976. – 57 с.
4. Сластенин В.А. К вопросу о профессиограмме учителя общеобразовательной школы // Советская педагогика. – 1973. – № 5. – С. 72-80.
5. Бульвінська О.І. Формування дидактичних умінь у студентів педагогічних університетів України: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 1998. — 185 с.

6. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навчальний посібник: у 2-х ч. – Ч. 1: / За заг. ред. доктора педагогічних наук О.А. Дубасенюк. – Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т, 2001. – 266 с.
7. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с.
8. Зимовець О.А. Актуальні проблеми формування інформаційно-практичних умінь майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки // Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. Праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В. Калініної, О.Є. Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ. – 2006. – С. 106-111.
9. Концепція гуманітарної освіти України. – К.: Видавництво "Генеза", 1997. – 15 с.
10. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навчальний посібник: у 2-х ч. – Ч. II: Технології соціально-педагогічної підготовки майбутніх учителів / За заг. ред. доктора педагогічних наук О.А. Дубасенюк. – Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т, 2001. – 192 с.
11. Пассов Е.И., Кузовлев В.П., Кузовлева Н.Е., Царькова В.Б. Мастерство и личность учителя. На примере деятельности учителя иностранного языка: Учеб. пособие по проф. подгот. учителя иностр. яз. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Флинта, 2001. — 239 с.
12. Панченко Л.Ф. Профессионально-педагогическая подготовка студентов педвузов к использованию новых информационных технологий (на примере гуманитарных факультетов): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Луганский педагогический ин-т им. Т.Г. Шевченко Восточноукраинского ун-та. — Луганск, 1994. — 172 с.

Матеріал надійшов до редакції 12.09. 2008 р.

Зимовець Е.А. Состав профессиональных умений будущих учителей гуманитарных дисциплин в начале XXI века (на примере подготовки учителей иностранных языков).

В статье рассматривается проблема определения состава профессиональных умений будущих учителей гуманитарных дисциплин в начале XXI века. Автор предлагает определение понятия "профессиональные умения учителя гуманитарных дисциплин в информационном обществе", уточняет состав профессиональных умений с учетом задач гуманизации и гуманитаризации образования в условиях информационного общества и детализирует их содержание на примере учителя иностранных языков.

Zymovets O.A. Professional Skills of Prospective Teachers of the Humanities (Foreign Language Teachers) at the Beginning of the 21st Century.

The article deals with the problem of defining the types of prospective humanitarian teachers' professional skills at the beginning of the 21st century. The author defines the concept "professional skills of teachers of the Humanities in the Information Society", specifies the types of professional skills taking into consideration the tasks of humanization and humanitarization of education in the Information Society and suggests the detailed analysis of FL teachers' professional skills.